

Program in vabilo na naročbo za l. 1897.

„Slovanski Svet“ je celih osem let redno izhajal; sredi devetega leta pa je bil opešal, to pa najbolj radi zanikarnosti mnogih naročnikov, ki so ostali leta in leta naročnino dolžni in so pustili izdatelja popolnem na cedilu tudi letos, ko ni mogel in hotel delati dolgov zaradi visokih tiskovnih stroškov, ki jih provzročuje list še posebe v tujini. Izdatelju-uredniku je samemu najbolj žal, da je bil takó prisiljen pretrgati izdavanje, a on in prijatelji „Slov. Sveta“, kakor rečeno, imajo v prvi vrsti na tem zahvaliti se nemarnosti starih dolžnikov-naročnikov. Od konca maja t. l. pa do danes je mogel urednik opazovati, kakó se godi tem, katere tihoma ali izrečno proglašajo mrtvimi. Videl je, kake prijatelje ima „Sl. Svet“, in kakó se domače delo opravlja in izvršuje tudi bez tega skromnega izdanja. Dà, bilo je letos na Slovenskem raznoterih pojavljenj, katera ne morejo biti na posebno čast slovenskemu narodu. Priznavamo redke izjeme, in se te lahko uganejo pri listih in voditeljih; vse drugo pa je potisnulo slovanski kulturni program v ozadje, in kar se dostaja skupnega politiškega programa avstrijsko-ogerskih Slovanov, specijalno tostranskih Slovanov, zamenjali so ga — zopet z redko izjemo — z narodnim separatizmom in še bolj s provincijalnim partikularizmom in najozkosrčnišim oportunistom. Še več! Celó posmehovali so se z dobro umevno grajo tistim, ki so ostali zvesti pod praporom obéih slovanskih stremljenj ali celó samo pri stari slovanski zastavi. Ne bode torej odveč, da starim in mladim ter mlajšim Slovencem zopet načrtamo program, k uresničenju katerega je treba stremiti slovanskim narodom avstro-ogerskim, dosledno tudi Slovencem.

Iz politiških vzrokov morajo biti ti Slovani proti sedanji zunanji trozvezni politiki, ker neugodno vpliva na znotraj. Iz politiških, nacijskonalnih in ekonomiskih vzrokov treba je, načelno obračati se proti duvalizmu. Pozitivno mora biti v programu avstro-ogerskih Slovanov nacijskonalna avtonomija za vsak narod posebe; ta bi bila potrebna i tedaj, ko bi se izvršila historiška državna prava Čehoslovanov dežel češke korone, Hrvatov in Malorusov. Taktično pa je neizogibno potrebno stremiti najprej k nacijskonalni avtonomiji, ker s to bi odpadel glavni vzrok, radi katerega se protivijo, n. pr. Nemci češkemu državnemu pravu. Nacijskonalna avtonomija je najpotrebniša za obstanek vsake slovanske narodnosti v cesarstvu, in boji za druge politiške in ekonomiske interese privajajo potem vsekakor laže in vspešniše k zaželenim ciljem, ker imajo več skupnega z množicami drugih narodnostij.

Narodna jednakopravnost v smislu nacijskonalne avtonomije zagotavlja ne samo jezik, temveč tudi svojstveni razvoj vsakega naroda posebe. Nacijskonalna avtonomija se torej razločuje, od raznoterih načrtov, ki napačno poštevajo izključno enakopravnost jezikov, in naj se ista razteza tudi na takó zvani notranji ali službeni jezik.

Avstro-ogerskim Slovanom je potreba imeti tudi vidnih skupnih kulturnih vezij. Na jedno tako vez jim kaže zgodovina cirilometodijske cerkve, ki je bila nekdanj vdomačena ne le med zapadnimi Slovani, ampak celó pri prednikih sedanjih Madjarov.

Na drugo prevažno kulturno vez jim kažejo vsi veliki civilizovani narodi, ki so iz svojih različnih narečij razvili in postavili jedno za svoj skupni obče-literaturni jezik. Tak skupni literaturni jezik, naj si bodo dosedanj literaturni jeziki še toliko razviti in po literaturi bogati, je potreben tudi vsem malim slovanskim narodom, ker drugače nikdar ne morejo vspešno tekmovati s svetovnimi literaturami velikih narodov, med seboj pa nikdar ne pospeševati prave duševne in kulturne vzajemnosti.

„Slovanski Svet“ dokazuje potrebo programa z navedenimi glavnimi točkami; druge točke so manj znatnega, same za-se vsekakor ne odločilnega pomena.

Ker pa je treba tudi pod sedanjimi neugodnimi uslovji stremiti k takim ciljem, polni „Sl. Svet“ svoje stranice tudi z gradivom za tako približevanje. Sosebno kulturne snovi so važne, da jih avstro-ogerski Slovani pospešujejo med seboj v mejah skržene svobode, da si toliko vspešniše ohranijo to, kar je pristno slovanskega.

Socijalizem zaseda po vsej Evropi vedno širša prostranstva in se vsiljuje tudi slovanskim narodom. Mladina, prva pozvana, poprijemati se novih idej, ne more ob sprejemanju zajedno kritiški ločiti to, kar je stalnega, od tega, kar je še omahljivo ali pa uže obsojeno z merilom zrele kritike. Slovanski narodi ne morejo bez velike kulturne škode slepo posnemati ali vjavati problematiške poskuse pri drugih velikih narodih. Če je kod slovanski konservatizem na mestu, je potrebno, da so oprezni ob opazovanju različnih novih „mód“ pri tujcih. Dasi je „Slov. Svet“ omejen bolj na Slovence in potem v neki meri na Hrvate, želimo vendar sosebno od novega leta naprej načelno in v jedru razpravljati nekatera prevažna, recimo, filozofska vprašanja, kolikor so v obližju socijalistike in nacijskonalne ekonomije, in s tem želimo pomagati sosebno slovenski in v obče slovanski akademiski mladini, da bi se mogla laže sukati pri spletenih in zapletenih problemih. Ta točka je potrebna radi slo-

vanske bodočnosti in je postala ravno sedaj nekako aktualna, kakor se vidi, tudi pri Čehoslovanih.

Med Slovenci je bil sosebno letos nastal nekak boj radi tako imenovanih literarnih struj; tak boj je nekoliko komičen pri majhnem narodu, kakoršen je slovenski. Zanj je težaven in delikaten, ker se dá dognati le s pomočjo kritiški utrjenih principov kaknega zrejšega filozofskega sistema, a se tak sistem prav za prav ne dá razgovarjati med Slovenci, ker so premajhen in v obče še prenezrel narod, da bi mogli brez škode z zrejšimi merili razgovarjati se o najširših nazorih o svetu in življenju. To je bilo treba jedenkrat sosebno latinizatorjem povedati: kajti le oni so bili doslej toliko neskromni, ko so menili, da smejo kot monopol prodajati tudi filozofijo. Opravičiti jih pa vendar moremo, ker oni imajo svoje glavne teze ali dedukcije završene in jedenkrat za vselej uže dognane. Ta monopol pa mora prenehati, ker se filozofski in nezreli problemi vrivajo med slovensko in slovansko mladino tudi brez vprašanj, ali to dovoljujejo latinizatorski modrijani. Tudi je potreba take nauke, zajete v tujih filozofijah in literaturah, ogledati si z analognimi merili, s takimi, s kakoršnimi se vsiljujejo. Latinizatorska filozofija vsaj v tem pogledu ni izdatna dovolj ali pa ostane a priori brez vsakega vpliva.

Želimo torej, da bi radi prevažne stvari „Slov. Svet“ ustrezal novim potrebam tudi na to stran, a, kakor rečeno, omejevali se hoče pri tej želji na načelna utrjevanja.

Slovenske rodoljubke so sklenile z novim letom priti na dan s svojim posebnim glasilom. S to blago namero so prevzele iz našega lista jedno zadačo in nam prihranile prostor za druge, itak potrebne stvari. Kolikor se pa tiče načelnih vprašanj, utegnemo jim, pozvani ali nepozvani, pripomoči tudi v „Slov. Svetu“.

Našemu listu so pogostoma očitali, češ, da je „preučen“, presuhoparen, težko umljiv. Nato odgovarjamo, da bi bilo lažje predale polniti z razpravljanjem posamičnih mislij, nego da je treba radi velikih nalog in skromnega prostora v jeden članek kupičiti toliko točkov, kolikor bi jih zadoščalo za 10 ali 20 navadno zasnovanih člankov. Z druge strani smo vedno poštevali, da je naš list pisan najprej za izšolane in misleče ljudi, ki ne brskajo po predalih, temveč si dajo časa, da zasledé zvezo argumentov, kolikor bi ne bila nekoč posamična združevanja mislij sama posebi jasna. Sicer pa moremo trditi, da slog našega lista ni težji od sloga količkaj zaresno ali jedrnato zasnovane knjige. Mi bi celó menili, da inteligencija bi morala biti zadovoljna, če jo v našem listu sili kak članek k misljenju, ne da bi dobila uže pripravljeno vso „panado“, kakor jo znajo najbolje kuhati židovski publicisti in celó njih takó zvani — znanstveni, seveda vedno izborni, neprekosljivi pisatelji. Kdor je vaje misliti, mu je dolgočasen vsak široko zasnovan slog, in v svojo tolažbo izpovedujemo, da večina čitateljev se ni nikdar pritoževala radi težkega ali „preučenega“ sloga, in še taki, ki se prištevajo k prostakom, so se privadili čitati in dobro razumevati naš list brez vsake težave!

Sotrudniki so se med raznimi slovanskimi narodi pomnožili „Slov. Svetu“, in takó bode možno l. 1897 navrščati raznih spisov, ki razpravljajo snovi po tu naznačenem načrtu. Ti sotrudniki tudi najrajši širijo naš list med Slovani. Razprostranjenja pa je list resnično potreben radi stvari, katero zastopa, in radi stroškov, kateri so združeni z izdavanjem. List je namenjen izobraženim in mislečim čitateljem in čitateljicam. Hvala! Tudi poslednjih imamo lepo število, katero, kakor obetajo, se še po-

množi. Ali pomisliti je vendar treba, pri kakih razmerah izhaja „Slov. Svet“! Slovenskih naobražencev je v obče malo, mislečih pa še manj. Poleg tega jih je sistem s pomočjo više hierarhije razcepil na dva tabora. Tabor, kateremu zapovedujejo latinizatorji, šteje bolj ali manj svečeništvo, katero se čuti zavisno ali pa se dela zavisno radi stremljenja k višim stopinjam na lestvici hierarhični. Skušnja 9 let nas je poučila, da svoboda k čitanju „Slov. Sveta“ si je prisvajal jedini dr. Mahnič, ki je vse druge plašil in gledé na „Slov. Svet“ tudi bolj ali manj oplašil ostalo svečeništvo, da se ni naračalo na „Slov. Svet“, tudi če ga je, in čisto, mnogo čitalo tu in tam. Najbolj neustrašeni so bili nekateri slovenski župniki, kateri so si prisvajali svoje mišljenje in so torej sami hoteli preveriti se, kak je tisti razvijati „Slov. Svet“, s katerim so latinizatorski poslušniki strašili preprosti narod celó z lece, dasi ta preprosti narod niti vedel ni nikdar za ta list. Med župniki, če tudi so jih latinizatorji — ovajali, so vstrajali malo ne vsi, kateri so bili naročeni od začetka. Med drugimi svečeniki je bilo le malo toliko pogumnih. O svečenikih in redovnikih iz drugih slovanskih pokrajin molčimo; ž njimi je „Slov. Svet“ zadovoljen, kakor so zadovoljni oni ž njim. Kot kuriozum pa smemo omeniti, da „Slov. Svet“ je imel več let tudi — škofo med svojimi naročniki in še v večji meri med — pazljivimi čitatelji, a ti — Bog ne daj! — niso imeli stolic na slovanskih zemljah, in kar je še najzanimivše, pohvalili so list sosebno radi razprav, obrnenih proti „Rimsk. Katoliku“.

No obrnimo se k posvetnim naobražencem. Ljubljanska narodna stranka kot taka ni nikdar marala za „Slov. Svet“; ona ga ni podpirala nikdar, da ne rečemo neugodnišega. Bila je v tem le dosledna; saj se je bila izneverila slovanskemu stremljenju ravno nekaj tednov prej, nego je začel izhajati „Slov. Svet“. S slovanskim stremljenjem je šlo s to stranko vedno bolj navzdol, in v isti meri jej je „Slov. Svet“ ugajal vedno manj.

Kolikor je bilo torej od narodne stranke zavisno, „Slov. Svet“ ni dobival moralne podpore. Poslanci so po večini oportunisti, če niso naravnost v latinizatorskem taboru. Kakó bi se torej oni naračali na tak list? Izjem je le malo. Mnogo posvetne inteligencije je v službah raznih vlad, torej tudi v zavisnosti mišljenja od sistema, o katerem dokazuje „Slov. Svet“, da je protislovanski.

Kakó hočemo od takih naobražencev naročnikov dobiti? Nezavisnih izšolanih ljudij je na Slovenskem le malo, in je le redko naključje, da se oni zanimajo za program „Slov. Sveta“. Med učiteljstvom je mnogo dobre volje, a premalo cvenka. Po vsem tem ni čudo, če so naročniki „Slov. Sveta“ raztreseni v pravem pomenu besede sporadično; nahajajo se še vedno najbolj po slovanskih pokrajinah, potem med slovanskimi rojaki, rekli bi, vseh celin ali svetov. Za njimi sledé Hrvatje, Rusi, Čehi, Srbi in Bolgari. Poljakom velja „Slov. Svet“ toliko, kakor latinizatorjem. Koncem koncev „Slov. Svet“ ima znatno število naročnikov, nikakor pa ne dovoljno.

Taki programi, z nepriljubljenimi in celó prosledovanimi idejami, prodirajo z velikimi težavami, in celó med večimi narodi je borba za obstanek listov s takimi programi huda in stalna. Običajno se med drugimi narodi nahajajo ali mecenji ali pa rodoljubi, ki omogočujejo in izdatno podpirajo take liste. Na Slovenskem ni imel „Slov. Svet“ še nobenega mecena; še tisti, ki imajo vpliv, da bi mogli pridobiti kako izdatno podporo za „Sl. Svet“, so ostali doslej indiferentni, mlačni, če ne še kaj drugega. Ironija je doslej nanekla, da posebnih podpor je dobival naš list

nekoliko od rojakov — sotrudnikov in jednega drugega rojaka, ki vsi daleč od domovine služijo svoj kruh. Doma, na Slovenskem, je kaka petorica rodoljubov, kateri so vsako leto odmerili po svojih močeh nekaj malega za „Slovanski Svet“, z namenom, da smo lažje razveselili takih, ki so želeli dobivati list bez odškodnine od svoje strani. Vse te podpornike bi radi imenovali, a je bolje, da ne storimo tega pri sedanjih trajnih razmerah.

Gledé na označene okolnosti ni nam treba posebe priporočati, da bi prijatelji lista in naši somišljeniki po svoje pospeševali širjenje „Slov. Sveta.“ Kdor je zaresen prijatelj lista in nima vezanih rók, more za skupno stvar storiti dobro delo, ako pomaga širiti „Sl. Svet.“

Mi s svoje strani smo dovolj stvorili, več, nego so nam dopuščala svoja sredstva. Prišli smo radi lista večkrat v hude denarne stiske, no zdravje in vstrajnost ste do letos vse premagali. Iz prepričanja, da je list potreben, in vsled vsodbujenja prijateljev in raznih slovanskih dejateljev lotimo se naposled v stari smeri in s pomnoženim programom trudnega dela še jedenkrat ter se pri tem opiramo na dobro voljo vseh iskrenih somišljenikov. Hvala in zahvala vsem, ki kakor si bodi imajo zasluge pri „Sl. Svetu“; njim in drugim se i nadalje odkrito in iskreno priporočamo. Съ нами Богъ!

Da bi mogli priobčevati važne sestavke v večih celotah, oziroma odlomkih, omejimo se za l. 1897 takó, da bomo pri rubriki „Razgled po slovanskem svetu“ kar možno varčili s prostorom, važne dogodke pa toliko bolj po vrednosti ocenjevali posebe. V ta namen bode „Slov. Svet“ z novim letom 1897, kolikor smo se odločili sedaj, izhajal, kakor prva leta, namreč po dvakrat na mesec (10. in 25. dne), in sicer z vsako št. na 16 straneh dosedanje oblike. Cena ostane listu, kakor doslej.

„Slovanski Svet“ stoji za l. 1897:

za vse leto . . . . . 5 gld. — kr.

„ pol leta . . . . . 2 „ 50 „

„ četvrt leta . . . . . 1 „ 25 „

Za učitelje, nčiteljice in dijake:

za vse leto . . . . . 4 gld.

„ pol leta . . . . . 2 „

„ četvrt leta . . . . . 1 „

Za dežele zunaj Avstro-Ogerske stoji „Slov. Svet“ 6 gld. 50 kr. avstr. velj.

Sprejemajo se tudi primerni inserati, sosebno književni.

Naročnina se pošilja upravništvu na Dunaj (Wien), Hofstallstrasse 5.

Uredništvo in upravništvo „Slov. Sveta“.

Oportunizem v cvetju.

Nastop Badenijske vlade je bil sam po sebi toliko značilen, da za misleče politike ni potreboval nikakih izrecnih programov, nikakih pojasnil, nikakega čakanja, ker za ustavne dobe ni bilo nobene vlade, ki bi sama od sebe, bez drugega, govorila tako jasno, kakor ravno Badenijska vlada. Poslednja najočitniše pomenja nadaljevanje dosedanjega protislovanskega sistema, in ker ima posebne važne zadače, sosebno, da spravi obnovljenje pogodbe z Ogersko pod streho, jej je bilo od začetka do tega, da pridobi kakor si bodi razne stranke za svoje namere.

Posrečilo se jej je, da je ukrotila celó Mladočehe, druge stranke so pa kar omamljene od nje, in sedaj ne slišiš drugega, kakor o dokazovanjih, da je treba boriti se za malenkosti, da takó se pride dalje, da male stranke ne morejo doseči velikega. Mladočehi so se uklonili celó zunanji politiki in poslednjega doslednega nasprotnika zunanje in notranje politike, dr. Vašatega, so ostentativno pahnili od sebe in demonstrativno v parlamentu obsodili njegovo, zlasti zunanjo politiko. S tem so se Mladočehi javno odrekli svojemu slovanskemu programu in se ponižali do stopinje nedostojnega oportunizma.

Avstro-ogerski narodi v skupnosti bi bili dolžni radovati se, da so nemške antisemitske stranke s pomočjo nemškega nacionalizma oslobile nemško židovsko-liberalno stranko. Mladočehi pa so bahato bacnili od sebe tudi nemške antisemite. Propadanje nemške liberalne stranke je na srečo tudi češkemu narodu; kako je možno opravičiti, da se zameta vedno mogočniša antisemitska stranka, ki bi bila dobra zaveznica za nekatere glavne točke i v bodočnosti?

Do kam je dospela politika mladočeške in drugih slovanskih strank, da prepuščajo boj proti duvalizmu in Madjarom nemškim antisemitom? Dr. Lueger mora v državnem zboru označevati brutalnosti sedanjih požidjenih madjarskih gospodarjev na Ogerskem!

Različni govori Mladočehov v državnem zboru se sučejo samo okolo čeških interesov, in dr. Pacák, ki se trudi za vvedenje notranjega češkega jezika v deželah češke korone, omejuje se zgolj na Čehoslovane in se s tem v pogledu na jezikovno enakopravnost postavlja ne samo na separatistiško nacionalno stališče, temveč tudi na stališče deželnih avtonomij.

S takih stališč pokopujejo Mladočehi pravo nacionalno avtonomijo za Čeha same in še bolj za ostale Slovarje. Druge slovanske stranke pa se potapljajo celó v pokrajinskem partikularizmu, in nikdar ne slišiš več v parlamentu povdaranja o skupnosti interesov slovanskih narodnostij, in to v isti čas, ko so nemške stranke jedine v vsaki malenkosti, kjer gre za hranjenje „stare posesti“.

Slovanske stranke so sedaj popolnoma razdejane; na zunaj molče ali celó podirajo, kar je vsaj jeden odločen in dosleden zastopnik dosledno zidal leta in leta. Na notraj molče nasproti krutostim, ki se vrše na Ogerskem ob volitvah in v vseh dobah madjarskega gospodarjenja. Med seboj nimajo nikake zveze; pri jedni in isti točki glasujejo jedni pro, drugi contra, in tretji se odtezajo iz dvorane, kjer je zborovanje. Vse te stranke čakajo, kaj bode, kakor da bi ne kazala različna znamenja in dejstva, kaj more slediti za Slovane od Badenijske vlade!

Mladočehi tolažijo svoje volilce, češ, da pokaže bližnja bodočnost, ali ne postopajo prav. Naj bi se ne varali! No tudi ko bi v resnici dosegli nekaj, vprašanje je, ali ne bodo žrtve prevelike. Te žrtve, kolikor je od Mladočehov zavisno, so že sedaj velike, ko puščajo ogerske Slovarje bez vsake moralne pomoči, ko se gledé na pogodbo omejujejo na zgolj gospodarske interese, ko se v tej polovini potezajo jedino za češke dežele, v tem ko bi bili mogli s primerno zvezo delovati ravno v tej dobi za rešenje nacionalnega vprašanja. Napake, katero so stvorili s svojim separatizmom, ne popravijo z lahka v bodočnosti, že radi tega ne, ker bi prišli v protislovje sami seboj. Ako se kdo postavi gledé na jezikovno vprašanje na stališče deželnih avtonomistov, ne more pozneje,

bez zatajevanja, zagovarjati skupnega narodnostnega zakona za vse narodnosti. Jugoslovani in Malorusi ostanejo potem bez izdatne pomoči, in vendar je potreben skupen narodnostni zakon. To je v novo povdarjal celó nemški liberalcec gr. Wurmbrand, in Nemci ne prenehajo, da zopet predložé načrt o takem zakonu, seveda tak, kakoršen bi dajal prvenstvo nemški narodnosti in nemškemu jeziku.

Ti, ki zagovarjajo sedanji oportunizem s stališča narodnega separatizma in pokrajinskega partikularizma, ne uvažujejo, da je treba razločevati v politiki stremjenje k velikim akcijam od potreb, katerim se zadoščuje korak za korakom ali od drobtine do drobtine. In tu nastaje vprašanje, ali ni za cisslitavske Slovane napočila doba, ko bi mogli kaj odločilnega izvajati v velikem stilu. Začasni mir na zunaj, neizogibna potreba obnove pogodb z Ogersko, potem propadanje totranske nemške židovske leve in razpoloženje skupnih nemških antisemitov proti Madjarom in za izpremembo dosedanjih političkih in gospodarskih smerij v totranski polovini cesarstva. — te okoliščnosti so pač primerne, da bi sposobne slovanske mislilce in dejatelje spodbudile za primerne zveze, prvič slovanskih strank med seboj, drugič združenih teh strank z nemško antisemitsko stranko. A tako dvojne vrste združenje bi se bilo moralo že izvršiti takoj ob nastopu Badenijske vlade. Ko bi se bila predstavila taka imponujoča družba v parlamentu, dolžna bi bila vlada poštovati jo, naj bi bila ta solidarna družba v opoziciji, ali v kakoršnemu si bodi razmerju k vladi. Slovani in antisemiti bi imeli danes vse drugo položeno, in ne bilo bi toliko nedostojnih skokov in zatajevanj dosedanjih programov. Taka družba bila bi silno koristila ne le svojim interesom, temveč tudi celokupnosti države, ker Madjarom bi ne bil zrasel toliko greben, kakor jim je rasel še posebej letos.

No, kar je zamujeno, je provzročilo neproračunljivo škodo, ali dalo bi se vendar popraviti do znatne mere. Grof Badeni je ravno te dni zagovarjal vladni program. Jedro tega zagovora je v tem, da vlada ima že od začetka zasnovan svoj program; izvrševala pa ga bode nadalje, kakor se sestavi — novi parlament! Vlada po takem hoče zares v nekem smislu voditi, ker se drži svojega določenega programa; v drugem smislu pa ni vsemogočna, ker se hoče ukloniti kakovosti sestave novega državnega zbora. Pri tem je treba misliti najprej nato, da vlada bode tudi v novem državnem zboru skušala trdovratniše nove stranke pridobiti na svojo stran, kakor jih je vspešno izvajala v svoje kolo v tečenju svojega prvega leta. Z druge strani možno ali celó potrebno je misliti na slučaj, da bi vlada razpustila novi državni zbor, ko bi videla, da ne dobi primerno kvalifikovane večine za izvrševanje svojega programa. No, ta eventualnost ni toliko verjetna, ker se bode vendar mudilo s pogajanjem z madjarsko vlado. Radi te nujnosti bode celó vlada, kjubu svoji odločnosti in mogočnosti, nekako v stiski, da završi pogodbo z Madjari.

Gledé na take okoliščnosti bi mogle slovanske stranke zjediniti se in, zjedinjene, z nemškimi antisemiti združiti se. Tako združenje bi mogočno, dasi posredno, vplivalo na Madjare, a vplivalo bi tudi na totransko vlado, katera bi bila prisiljena na najvišjem mestu razložiti stvari takó, kakor bi se pokazale. Nam ni treba tu posebe opozarjati, da na združevanje s Poljaki ne mislimo in ne maramo misliti, dasi utegne kak poljski poslanec iz zarez narodne ali nove ljudske stranke prodreti in pridružiti se antisemitom in Slovanom proti Madjarom.

Potem pa bi zveza slovanskih strank — bez Poljakov — še posebej nadalje ostala za političke, gospodarske in osebo tudi za skupne jednake nacionalne potrebe.

Le takó bi izginil sedanji preškodljivi oportunizem, ki je primeren ponajveč za uže nasičene ali razposajene, v obilosti in razkošnosti živeče narodnosti. Le takó bi odstranili prokletstvo sebičnega separatizma, ki je zavlada celó med Mladočehi in je vsled tega še v večji meri okužil druge manjše slovanske stranke, katere, kakor na slovenski Kranjski, se zibljejo uže v izključnem pokrajinskem partikularizmu.

A da bi slovanske stranke združili v parlamentu v jedno solidarno kompaktno stranko, treba bi bilo uže sedaj pripravljati se. Volilci slovanskih narodnostij bi morali stavljati starim in novim kandidatom uslovja, da bi se združili ne le v klube, namenjene vsakemu narodu posebej, temveč tudi, da bi delovali na združenje slovanskih klubov in zajedno gledé na posebne točke na združenje slovanskih klubov z nemškimi in vsakovrstnimi antisemiti. Vsaj gledé na Ogersko je tako združenje bez vsake težave možno, in bi bila le slepota od slovanske strani kriva, ko bi slovanski klubi ne postopali složno z antisemiti proti Madjarom.

Po takem bi bil program za nove državnozbornske volitve jasen in določen. V tem smislu bi bila dolžna delovati slovanska žurnalistika v naslednjih mesecih, ker nove volitve so jako blizu. Domače podrejene razlike na stran, složno delo za sposobne zastopnike novemu državnemu zboru! Položenje je takó tužno, da le pod takimi uslovi morejo slovanske narodnosti priboriti sebi kaj dostojnega.

Proč torej z oportunizmom, ki se je sosebno v državnem zboru, kakor kuga, vgnездil med slovanske zastopnike s severja in juga!

Moderno.

Ko suncokret, što se kreće
Suncu zlaćanom,
Tako se je i on kretó
Divnom zlatu svom
Ko psetance klipso za njom
Cieli dan i noć,
Čekajući, hoće l' njegvo
Sjajno sunce doć,
Ljubavne joj pjesme pjevo,
— Papir trošio —
Ona bila kano kamen,
A on — ludovo
Uzalud su bile molbe,
Zalud ljuven plamen,
Ona osta gospodjica
Hladna kano — kamen.
A on smišljó, — kako da ga
Mine očaj, bieda sva
I prosviro bi si glavu,
Da ga nije bilo — strah,
A ona je šaptat' znala
Puna zadovoljstva viek:
Po mene će kaki barun,
A ne — tkogodj tek!

* * *

Minulo je neko doba....
Na nju, prije divan cviet,

Obletovan od leptira
Zaboravio je sviet....
Dok je sjala od ljepote,
Nigda, nigda mira,
A sad — ma da sviećom tražiš
Ni božjeg' leptira....
Sad su brazde licem, gdje je
Prije cvalo cvieće....
Ali licu ne svieće Vam
Nigda pramaljeće!
Lice joj ko bojno polje
Izrovano svud,
A gdje prije proljet evala —
Sjever brije ljut....
A on našo sebi drugu,
Minuo ga ljuven plan,
Sad je ona vrlo sklona,
A on — hladan kām....
I bez nje je našo sreću:
Blaga kuća puna,
Ona osta gospodjica,
Čekajuć — baruna,
Ali ni barune danas
Odveć džep ne svrbi....
Ona nema novca, — osta
Barun svirala na — vibi.

Kalnički.

Пётръ 1-й и мужикъ.

Наѣхалъ Царь Пётръ на мужика въ лѣсу. Мужикъ дрова рубить. Царь говоритъ: „Божья помощь, мужикъ!“ — Мужикъ и говоритъ: „И то мнѣ нужна Божья помощь.“ — Царь спрашиваетъ: „А велика ли у тебя семья?“ — „У меня семья два сына, да двѣ дочери.“ — „Ну, не велико твоё семейство. Куда жъ ты деньги кладёшь?“ — „А я деньги на три части кладу: во-первыхъ, долгъ плачу, въ-вторыхъ, — въ долгъ даю, въ-третьихъ, въ воду мечу. Царь подумалъ и не знаетъ, что это значить, что мужикъ и долгъ платитъ, и въ долгъ даётъ, и въ воду мечетъ. А мужикъ говоритъ: „Долгъ плачу — отцамъ кормлю: въ долгъ даю — сыновей кормлю; а въ воду мечу — дочерей рою.“ Царь и говоритъ: „Умная твоя голова, мужичокъ. Теперь выведи меня изъ лѣсу въ поле; я дороги не найду.“ Мужикъ и говоритъ: „Найдёшь и самъ дорогу: иди прямо, потомъ сверни вправо, а потомъ влево, потомъ опять вправо.“ Царь и говоритъ: „Я этой грамоты не понимаю: ты сведи меня.“ — Мнѣ, сударь, водить некогда: намъ въ крестьянствѣ день дорого стоить. „Ну, дорого стоить, такъ я заплачу.“ — А заплатишь, пойдёмъ. Сѣли они на одноколку, поѣхали. Сталъ дорогой Царь мужика спрашивать: „Далече ли ты, мужичокъ, бывалъ?“ — „Кое-гдѣ бывалъ.“ — „А видалъ ли царя?“ — „Царя не видалъ, а надо бы посмотреть.“ — „Такъ вотъ, какъ выѣдемъ въ поле, — и увидишь царя.“ — „А какъ я его узнаю?“ — „Всѣ безъ шапокъ будутъ; одинъ Царь въ шапкѣ.“ Вотъ приѣхали они въ поле. Увидалъ народъ Царя — всѣ, снимали шапки. Мужикъ палитъ глаза, а не видитъ царя. Вотъ онъ спрашиваетъ: „А гдѣ же Царь?“ Говоритъ ему Пётръ Алексѣвичъ: „Видишь, только мы двое въ шапкахъ, — кто-нибудь изъ насъ да Царь.“

Наѣхать, bod. nařdu; iter. nařzaty, 1. pelja se srečati; 2. vozom ali konjem tresti v koga. — Наѣхало много народу, много людей се же pripeljalo v jedno mesto.

Рубить, hip. рубнѣть, iter. рубливать, sekati, tudi: robiti (rute). „Божья помощь“, ali „Богъ помочи“, ali „Богъ на помочи!“ — говорѣ человеку, ki kaj dela. Odgovarja se: спасибо! hvala (iz spasi Богъ!) Mužik ta odveča inace: „Se ve da (и то) mi je treba Božje pomoči.“

Семья = семейство, družina.

Часть, del; честь, čest (Ehre).

Ростить, dati rasti, odgojevati.

Вывести од вывести, izvesti, izpeljati za roko; tudi: вывести корбъ изъ терпѣнія, stvoriti, da kdo zgubi potrpežljivost. Nedov. выводитъ. — Курица вывела цыплятъ, kokoš je izvalila piščance.

Грамота, umenje čitati i pisati; tukaj ironično, t. j. preumen si, ne umem te.

Мнѣ некогда, nemam časa.

Я плачу, plačam, no: я плачу, jokam se.

Крестьянство, kmetijski stan.

Одноколка, „šajterga“, dvekolesnica.

Палитъ, nategovati, n. pr. kožo na desko, tu: debelo gledati. Шапка, čepice.

NB. Obratite pozornost na proste future: заплачу, узнаю i. t. d.

X—къ.

Novo naučno delo Kuháčevo.

„Prva hrvatska uputa u glasoviranje za djecu i za odrasle samouke.“ Pod tem naslovom zagledal je letos beli dan v Zagrebu I. del klavirske šole, katero je napisal slavni hrvaški muzikolog in glasbenik, profesor F. S. Kuhač, in ga je založila kr. sveuč. knjigarna Fr. Suppana (Rob. Ferd. Auera). Cena delu je 2 gl. 80 kr. Do sedaj nima hrvaška glasbena literatura še nikakoršnega jednakega dela, in narod mora biti avtorju hvaležen zanje, ker z njim je odpomogel veliki potrebi na glasbeno-pedagoškiem polju. Ako noče biti izraz „narodna glasba“ samo praznega pomena, tedaj ni vse jedno, s kakimi učilnimi sredstvi se vzgaja mladina v glasbi. Kar se seje v mlado srce, vkorenini se v njem stalno; prvi vtisi merodavni so pogostoma za celo življenje. Kar se seje v mladosti, žanje se v zrelosti od moža. Od kod naj vzame odrasli človek ljubezen za narodne posebnosti in šege, ako se je v mladosti hranil le s tujo hrano? Od slepca ne moremo zahtevati, da se bo navduševal za lepoto različnih boj, kakor ne od takega človeka zanimanje za narodne svetinje, kateremu so se te v prvi mladosti otujile z vzgojo, in se je na njih mesto siloma vrinila tujka, katera mu gospoduje celo življenje tako, da sam ne vé, kaj je narodovega in kaj tujega. Uže s tega stališča mora se imenovati nova klavirska šola Kuháčevo prava blagodat za hrvaško mladino, ker je osnovana na narodni podstavi, na domačih tleh. Vse vaje te šole, katera obsega 129 stranij velike oblike, so postavljene so napreč iz narodnih hrvaških in deloma slovenskih napevov. Njih izbor je tak, da bo gotovo ugajal čisti otročji čudi in gojil njih nedolžno najivnost.

V drugih klavirskih šolah nahajamo pogostoma tak poučni material, kateri vede rad, posebno deklisko čud, na preveč sentimentaln ali pa lahkomisljeno smer ali pa je tako suhoparen, da jim uduši veselje do učenja. Ako je poprej moral segati, zavoljo nedostatka lastnega učnega materiala, po tujih klavirskih šolah, nastane sedaj dolžnost in lepa prilika hrvaškemu učitelju klavirske igre, da se poprime z vso gorečnostjo lepega učnega sredstva, katero mu podaja g. Kuhač v svoji šoli. S tem sredstvom poučeval bo svoje v svojem, zidal bo na domačih tleh. Preverjen sem, da to obrodi mnogo dobrega narodnega sadu. Mladina bo domačinke te klavirske šole kaj rada igrala, ker so njeni čudi primerna. A ne le priljubi se jej, ampak prejde jej tako rekoč v kri, da v poznejših letih ne bo težko pogoditi narodni značaj svojim kompozicijam tem, kateri se posvetijo tej stroki, ker hranili so se v prvi mladosti s tako hrano. Predaleč bi nas vedlo, ako bi hoteli tu navajati vse zlate resnice, katere nahajamo v „Predgovoru“ in pa v članku „Beseda starišem in učiteljem“ v tej šoli. Avtor nam iste navaja iz lastne skušnje štiridesetletnega neumornega delovanja na polju glasbe in specijalno še na polju narodne hrvaške glasbe. Vredne pa so, da bi si jih v srce zapisal vsak narodni glasbenik in rodoljub, ker tedaj bi se čim dalje bolje razvijala narodna glasba.

Preglejmo si sedaj še osnovo šole v metodiškem pogledu. Celo delo razdeljeno je na 10 stopinj ali oddelkov. Vsak tak oddelak poučuje najprej na jako lahko razumljiv način v glasbeni teoriji, na kar sledijo za ravnokar pridobljeno teoretično znanje praktične prstne vaje za klavir in pozneje dvo-tro- in čveteroročni komadi, kateri so sestavljeni, kakor je bilo uže omenjeno, iz narodnih napevov. Prehod od jednega oddelka v drugi je naraven, osnovan na pedagoškiem pravilu „stopaj od znanega do neznanega, od lažjega do težjega“ ter se izogiblje vseh skokov, kakoršnih

le preveč nahajaš v drugih klavirskih šolah, in kar toliko bolj obtežuje učenje učenca. V drugih takih delih nahajamo pogostoma teoretiški del jako nedostaten, ker ga avtor po navadi šteje že za poznano stvar. Po Kuhačevem klavirski šoli pa se more tudi samouk lahko učiti glasbene teorije, ker je ta del pisan jako popularno in razumljivo. V metodiškem pogledu Kuhačeve šole je še treba tudi opomniti, da hodi avtor v njej svojo pot, ker začenja učenje in poznavanje not ter prstnih vaj z noto *c* na prvi vrsti v *g*-ključu v obsegu petih tonov (do *h* na tretji vrsti). V tem pogledu drži se pisatelj metodiškega postopanja, katero vodi ljudske učitelje pri pouku čitanja. Ti namreč učé svoje učence najprej poznovati le nekoliko črk, iz katerih so zloženi zlogi in kratke besede, katere čitajo polagoma, dokler se ne priuče celi abecedi, iz katere so zložene vse besede našega govora. V mnogih drugih klavirskih šolah se pa v tem pogledu jako greši, ker se postopa jako nemetodiški in se od učenca nakrat zahteva preveč.

Novo je v tej šoli tudi to, kar čitamo v 10. oddelku na strani 110. in 111. o taktovem akcentu. Do sedaj se je pisalo, da obstaja taktov akcent v močnejšem, to je v silnejšem naglaševanju težkih taktovih dob. Temu nasproti trdi pisatelj, da taktov akcent je v tem, da se dotična taktova doba podaljša neznatno, kar čuti se vé da le jako fin ritmiški čut. Močnejše naglaševanje, to je moč tonova pa je le stvar dinamike in nima z ritmom nič opraviti. To, pravi pisatelj, lahko dokaže dirigent in organist. Prvi namreč pri vdareu navzdol ne vdari močnejše, ampak le njegov mahljaj z roko navzdol je daljši od drugih neakcentovanih taktovih delov. Ravno tako tudi organist ne more težke taktove dobe naznanjati s tem, da igra isto močnejše. Torej mora biti nekaj drugega in ne tonova moč, kar nam dá čutiti akcentovano ali težko taktovo dobo, in to je ravno gori omenjeno neznatno podaljšanje dotične dobe.

Kdor se bavi s poučevanjem klavirske igre, ta vé iz lastne skušnje, kako neradi se pripravijo otroci k suhoparnim prstnim vajam, katere nimajo nikakoršne melodije. Ako se jim pa iste podajajo v jednaki obliki, kakor je to storil g. Kuhač na str. 117. v komadu „Žabji koncert“ za priučenje polaganega trilerja, se istim gotovo ne bodo protivili in jih kaj radi igrali. S to vajo je g. Kuhač zajedno tudi dokazal, kako spretno se zna izogniti onim zaviram, katere se stavljajo pri pouku klavirske igre v pot in uničujejo veselje učencov, ter se je s tem izkazal izbornega pedagoga.

Kar se dostaje zunanje oprave dela, katero se je tiskalo v tiskarni g. Antona Scholza v Zagrebu, moram omenjati, da je ista jako elegantna. Note so tiskane tako krasno, čisto in razločno, da bi človek mislil na prvi pogled, da niso tipografovane, ampak rezane v plošče. Da si je pisatelj izbral povprečni in ne visoki format, je jako važnega pomena. Pri visokem formatu mali otroci zgornjih not ne vidijo dobro ter morajo vedno vstajati, kar ne sme biti pri pouku, ali pa si s prenapenjanjem očij kvarijo vid.

Gospod Kuhač, kateri je prvi temeljito preiskoval značaj hrvaške narodne glasbe in še vedno neumorno dela na tem polju, kateri je po vsem slovanskem jugu nabral in izdal mnogo tisoč narodnih napevov, kateri je vstvaril izvrstno narodno hrvaško glasbeno terminologijo in novo stroko glasbene vede — muzikologijo i t. d., zasluži gotovo največje in vsestranske podpore od strani občinstva pri najnovejšem delu. Od srca mu torej želimo in se trdno nadajamo, da se vsi učitelji, kateri se bavijo s poučevanjem klavirske igre, z vso gorečnostjo poprimejo tega odličnega strokovnjakega dela, katero priporočamo najtopleje.

Fr. Gerbič.

Naši knjižni grehi.*)

Posvečuje se g. Lamurskemu.

XVII.

Pogledimo zdaj, kaka čest se okazuje slovenskemu glagolu v slovarji prof. Hubada v raznih ozirih.

I. vrsta. Pogledimo koren *žm* — in *žn*, t. j. starosl. *жмн*. Od kor. *žm* — imamo: od-že-ti, pre-že-ti, že-ti, no ravno tako imamo na-žme-ti, od-žme-ti, pre-žme-ti in prosti *žme-ti*. Sprašuje se: kako obliko ima prof. Hubad za pravilno: *žme-ti*, ali *že-ti*? Kje so tu glasovna pravila? Pri žeti ernten, mi je opomnje vredno: *žn-ec*, *Schnittner* in *žn-jica*, *Schnittner* in *z nastavko-jica*!

Meti (*жати*) imamo nedovršnik raz-*mev*-a-ti *zerreiben*, koren *mn* spremenil se je torej po nekem čudu v *mev*! Tu mi je treba omeniti, da nedovršnik od „razmeti“ je jedino pravilni razminati. Gl. Šuman str. 184, §. 93, 1.

Cvesti: v slovarji prof. Hubada imamo odcvesti in odcveteti, in tudi prosti: cveteti, cvetim. Ta prosti glagol prisilil me je misliti, da se je v „novej knjigi“ glagol cvesti prenesel v III. vrsto, ker ima pri nedol. cveteti 1. os. sed. cvetim (kakor: goreti, gorim). No pri odcveteti postavljena je 1. os. sed. odcvetem. Imamo torej a) cvesti, cvetem, b) cveteti, cvetim, in c) odcveteti, odcvetem. Ako prvošolec, ki zna vrste glagolov, daš zadačo, po katere vrsti gre odcveteti, odcvetem? to gotovo dobo „ganz ungenügend“, kajti ne najde ti vrste; ako pa vprašaš: odcvesti, odcvetem? poreče: I. vrsta. Pravilno je seveda le: cvesti, cvetem; delež. pret. časa cvel, cvela, cvelo.

Kaj bi prof. Hubad rekel, ko bi čital: ta kmet ne zna sam košev pleteti? Ali je cvesti manj vredno, ko pletiti?

Mlesti imamo v slovarji: mlesti, molsti in — horrible visu! — *melziti*! V skladbah se javlja že „z“: odmleziti. Dopusčam, da se rabi v prostorečiji molsti nam. mlesti tu ali tam; no *melziti*! Ko sem zagledal prikrat obliko *melziti*, mislil sem, da, ko je „sejatelj“ spal, prišel je vrag in posejal plevel“, čem reči, presukal koren glagola *mleziti*, spaciil glagol in ga prenesel v IV. vrsto. No motil sem se; v slovarji prof. Hubada je napisano: *melziti*, *melzem*. Glagol torej, ki je bil v mojej glavi sestavljen tako-le: *melz-i-ti*, treba je bilo prepisati na I. vrsto, t. j. tako-le: *melzi-ti*; tako se je dobil koren *melzi*, katerega v resnici ni, in spregati bilo bi treba, kakor druge glagole I. vrste, s korenomo na-*i*, bi-ti, li-ti, bri-ti, torej: *melzi-j-em*, *melzi-j-eš* itd. In tako sem došel do rezultata, da glagol *melziti* tudi po I. vrsti ne gre, torej — po nikakoršnej!

Leči. Glede tega glagola je rečeno v slovarji prof. Hubada tudi: Eier legen. Toisto je rečeno tudi nekoliko drugače v Šumanu (str. 308, III. vrsta odd.). to je brüten. Jaz nikoli nisem slišal inče, nego v prvem slučaju nesti jajca, kakor tudi vsi Slavjani govore, v drugem pa „valiti“ ali „sedeti na jajcih“. Bržkone je tu nemški glagol „legen“ pripomogel k temu, t. j. nemški vpliv, analogično, kakor (str. 181) Šuman piše: pšenico občinjavajo, kadar jo namenijo (!) k mlinu peljati; Slovenci pšenico vozijo v mlin, ne pa „k mlinu.“

Podiči, t. j. po-dvig-ti, prva osoba sedanjika je *podvižem*, ne pa, kakor prof. Hubad piše: *podignem*, kajti to je 1. os. od *podignuti* po II. vrsti. Rusko prostonarodno: *движусь, движенься*; knjižno: *движение земли; праздник Воздвижения*.

Žiti (živet) ima v slovarji odglagolno ime: živjenje, življenje in živetje (torej od deleznika živeti, a, o, katerega ni in ne more biti).

Pluti, sluti imamo plovem in plujem, slovem in slujem; dovolj je plovem, kakor ima Miklošič; odsod: *plovóci kamen*, a ne plujoči. Od riti imamo mnogokratnike „razrovati“ in „razrivati“; daljše rovat, 1. os. rujem in rovljem!

Дѣти daje prof. Hubadu dimljati, dimljevati in nadi-mati se, nam. dvati, naduvati se; no ima pravilno: nadut, auf-geblasen. Cf. poljsko: *wzdymać in wzdąć*. „Nadimati“ se ima šče opravičenje v 1. os. sed. *дѣмж*, kakor so naredili „pojmiti“, no ne „pojeti“, dasi nima najmiti, zajmiti itd. Drugi dve obliki ste fantastični. Glagol odmevati se je od taistega korena, no nihče ne napiše: „odimlati se“ ali „odimljati se.“

Vezti, vezem; nesrečen je moral biti oni človek, ki je vvel v slov. knjigo ta novi glagol. Glagol *везти*, *везу* (ruski) znači to, kar slov. peljati; voziti imamo sicer tudi mi, Čehi pa celo vezti zraven voziti. Mislilo bi se, da se je ta glagol vzel v slovenščino v pomenu, kakor ga ima v ruščini in češčini. Pa ne! v „novej knjigi“ vezti znači sticken! Čudno: narod umetnosti, ki je izražena v sticken, ne zna, kjer pa jo zna, tam pa „stika“, no ne „veze“. Rusi imajo: *взвѣзъ*, Čehi: *jeglicemi vázati* nebo *plesti*, Srbi: *плести*. Bržkone je naš novi vzet tudi iz ruščine ali češčine, in pokazalo se je, da je to

Glej št. 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 t. l. Op. ur.

naše „vezati“. In da bi bila raznaka z glagolom vezati, spali so ga v vezti, kakor da bi bila Bog ve kaka nesreča, ko bi rekla devica: vezala sem prt; zakaj bi ženskej ne bilo dovoljeno vezati prte, predpasnike itd., ko možki tako pogostoma vežejo celo — otrobe!

Kleči je drug glagol, katerega ni; ako pa se rabi, bode t. os. klečem, ne pa, kakor prof. Hubad piše, kleknem, ki je po II. vrsti, torej od kleknuti.

V I. vrsti imamo le glagol stati sè sedanjikom II. vrste: stanem; žiti (t. j. živiti) je prešel v III. vrsto; žeči v V. žgati, t. j. žgati.

V slovarji prof. Hubada našel sem vse skladbe od glagola „iti“ tudi v obliki: doči, nači, poči itd. Žal le, da prof. Hubad v njih ni ostavil hrv. č in ne piše doči. K čemu so nam ti glagoli, povejte radi Boga! Ali svojih nemamo? Ali so naši slabši? Ali se ne pravi to, ne čislati samih sebe? Ako niso ti glagoli popolnem izpodrinuli naših, ako niso v obče rabi, ako ni dokazano, da so naši etimološko nepravilni — to k čemu tlačiti jih v slovar slovenskega knjižnega jezika? Naj bi rajši Hrvati pustili svoje poči in vzeli bi pojti od nas. No oni tega ne storijo.

V katero vrsto prvošolec dene te glagole in kak koren jim najde? To je prosto: peči — pek, torej doči — dok, in prvo osebo dočem.

Da, hrvatska fonetika ni naša in radi bratske ljubezni k njim svojega jezika ni treba mučiti.

II. vrsta. Dasi ima Miklošič v svojej „Formenlehre“ pri II. vrsti obrazec dig—no—ti, in dasi pravi, da se je na vshodu udržalo o, v drugih mestih i, reje u v tej sponi, vendar je v slovenske knjigi odolela spona ni. Miklošič se moti, ako tvrdi, da jeden del Slovencev govori ni, to je dig—ni—ti. Nihče tako ne govori, nego govore poteg—t, ven—t, zmzn—t itd., to je o ali u spono no ali nu pozirajo, in kjer bi imelo o ali u stati, slíši se le zvok, ki v azbuki nema znaka. Zato so knjižniki, ne znaje sami zakaj, ta zvok zaznamenovali črko i. No zdaj, ko stoji slovnica na znanstvenej podlagi, bilo bi pač grešno pisati digniti, mrzniti itd., naj si glagoli, pisani sè spono no ali nu šče tako čudno doné na naše, k pomotam privajeno, uho. Ko bi ta u ali o v sponi imela naglas na sebi, ne požrli bi ju; to dokazuje „trenutek.“

Pisati je torej to spono: nu ali no; vshodni Slovenci so tudi tu ostali v zvezi z vsemi slavjanskimi jeziki in sè staroslovenskim. Le pogledimo: Starosl.: двиг-нх-ти, rus.: двиг-ну-ть (nam двиг-ну-ть; polj.: dwig-ną-ć; češ. zdvihnou-ti; srb. (to-nu-ti); luz.: zvig-nu-s. Torej nikjer: —ni—! Torej: ali ne pačimo zavedno svoj jezik? Ali ga ne oddvigamo umišljeno dalje od bratskih nam jezikov?

Glede deležnika tvorno—preteklega II. pravi prof. Šuman (str. 152), da „zgubi (sic!) svoj no“. V ruskem jeziku ne gubé—ny—glagoli, ki imajo na njem naglas, n. pr. толкнѹль, потахнѹль—b) glagoli nedovršni, torej: вынулъ, жернулъ. Izključa se двинулъ. Glagoli dovršni pa nemože —ну— завнлъ, оцнлъ itd. Rus bi torej rekel: mak je venul, nazadnje je zavél. Začel je stavec slepnuti in skoro je popolno oslép(él).

V slovarji prof. Hubada stoji: véneti, venem, torej uže spona—ne—! pravilnega venuti ali vsaj veniti v slovarji ni!

III. vrsta (o njej se govori po potrebnosti v IV. vrsti).

IV. vrsta. V tej vrsti ima prof. Hubad glagol: spas-i-ti (-im) pf. retten: v taistej vrsti ga našteva tudi prof. Šuman, in tudi v slovarji prof. Bartela stoji spasiti. To je gorostasna pomota.

Пас-ти значи „varovati“, pitati, krmiti živali na paši. Пас-рыхъ (v slovenskih slovarjih = žrebec!) je oni, ki pase čredo. Žito in drugo, kar krmi človeka ali žival, pripravljeno na bodočnost, zanaprej, je za-pas, pri-pas. Pas-tir v duhovnem smislu skrbeči o duhovnej čredi, izbavljajoči to čredo od o-pas-nosti, s-pas-ajoči jo od nesreče, od pogibelji, vedoči jo k večnemu spasenju. Tako je vsemu človeštvu Kristus — Spas, Spasitelj, t. j. pastir. Glagol spasiti je torej ravno tako od korena pas-, kakor popasti, zapasti. Na to nehoti pokazuje i prof. Hubad, ki ima Rettung — spasenje; od „spasiti“ moglo bi biti le spasenje. *spasiti — help*

Po starosl. imamo спасати pf. in спасати impf., tako tudi v ruskem: спасати, спасати in jednako tudi v srbščini. Le Čehi imajo spasiti, in odsod je ta napaka prešla v slovensčino, kajti oni, ki je prenašal ta glagol iz češčine v slovensčino, ni ga kritično ogledal.

No zopet ta slučaj jasno dokazuje, da prvi vir nam mora biti staroslovensčina in najbližja k njej — ruščina, katera spada k taistemu oddelu narečij praslavjanskega jezika, kakor jezika cerkvenoslavjanski in ruski. Slovenec Čeha ali Poljaka za dobro polovico težje ume, nego Rus.

V IV. vrsti ima omenjeni slovar nekaj povračevalnih glagolov, ki po svojem smislu ne mogo biti povračevalni. Taki so: sediti se, grau werden, siviti se, grau werden, blediti se, blass werden itd. Kako se „pač človek“ more „siviti“ ali „blediti“? Gotovo ne. Jedino prava oblika je: sedéti, sivéti, bledéti po III. vrsti; tako jih ima tudi prof. Šuman, hvala mu! A njega slovnica je izdana celih sedem let prej, nego slovar prof. Hubada.

Ako sediti se, blediti se itd. pomenja grau werden, blass werden, jasno je, da osediti, osiviti, oblediti moralo bi označati: grau machen, blass machen; no motil sem se: tudi ti glagoli so prevedeni: grau werden, blass werden. Ako pa osediti se itd. znači grau werden, in osediti tudi grau werden, torej mora tudi beliti se in beliti oboje biti: weiss werden, ozdraviti se in ozdraviti oboje — genesen. Ne! Kajti povračevalni glagoli tvoré se le iz prehodnih, ne pa iz srednjih; ako je torej blediti blass werden, to je ono srednji glagol, in tedaj je blediti se — monstrem!

V slovnici prof. Šumana so glagoli, ki označajo prehod iz jednega stanja v drugo, in ki so srednji, na str. 180 c) v obilji naštet: bledéti, blass werden, bogatéti, drobnéti, debeléti, divjati, noret, osedéti itd.; oni so vsi iz prilogov in se spregajo po III. vrsti. Rusi jih spregajo po 1. razredu, Slovenci pa po 2. razredu, ki ima sedanjikovo deblo na I, kakor IV. vrsta; tako se je iz sedanjika dobil nepravilni nedoločnik: blediti nam. bledéti. Hinc illae lacrimae. No videti take pomote in mešanja pri profesorju, ki „popravlja in pomnožuje“ Janežičeve slovarje, je pač malo preveč. — Sploh pa naši časniki vedno pišo (t. j. nekateri): dva delavca sta se ponesrečila; eden je vmrl (ali umrl), drugi pa ozdravil (!).

Klej je dal prof. Hubadu glagol klejiti in keljiti, prosta in v raznih skladbah; poslednje, keljiti, gotovo od kelje, Leim, ki ni knjižno, nego izpačen lokalizem; Leim je klej (kzej)!

Naditi, schichten, iz predloga nad, zamenil bi jaz glagolom slojiti, od vvedene uže v knjigo besede sloj, Schichte (слои слоить), ki je tudi v rečenem slovarji.

V. vrsta. Pokazano je bilo uže ranjše na nepravilnost oblik oderati, oberati, zaperati, podperati itd., poleg katerih so posebe v slovarji najti tudi pravilne: odirati, podpirati itd.

Slati, senden, ima v 1. osebi: šaljem; poslati pa: pošljem; oblika „šaljem“ je hrvatska, slov. je seveda šljem.

Dumati znači pri prof. Hubadu „argwöhnen“, v slovarji prof. Pletersnika pa meinen, kar je tudi jedino pravilno. V slovarji prof. Pletersnika je pokazano, da ta glagol živi pri Rezijancih. Da se je glagol v Rusiji tako navadil, ko slovensko „misлити, meniti“, ohranil na krajnej meji Slavjanstva, ko ga drugi Slovenci ne poznajo, je zanimiva prikazen. Mnogo let živi v Rusiji, nisem nikjer čital ali slisal glagola „večati“. Kako sem se torej začudil, ko sem v Petrogradu na ulici slisal, kako je prosta mati rekla kričečemu otroku: „što ti večiš!“ Čitaje, da Rezijanci rabijo „dumati“, sem nehoti pripomnil, da Baudouin de Courtenay v svojej knjižici: Опыт фонетичи резыянскихъ говоровъ, Варшава 1875, pripoveduje, kako so Rezijani prepričani, da so rodonačelniki sedanjih Rezijanov prišli iz Rusije in da so oni sami potomki Rusov ter da govoré po ruski.

XVIII.

Glagoli s predstavkami.

Posebno pozornost na-se obračajo glagoli, zloženi s predlogi iz in s, katera se na vsakem koraku mešata; tako imamo izprhnéti, vermoden, izravnat, ausgleichen, ebenen; spovedovati in izpovedovati; „desko izklejiti“, ein Brett ausleimen, kakor „luknjo izvrtati“, ausbohren, da-si predlog aus glagolu leimen daje čisto drug pomen, nego glagolu bohren. Izgoreti je herausbrennen, ne pa verbrennen. O mešanji predlogov v, u in vz govorjeno je bilo ranjše.

No najbolj poraziteljne so skladbe ob jednom z dvema predlogoma, katera imata popolnem, protipoložno značenje, kakor latinska dis-in cum.

Tako imamo raz-s-treti, kar bi po nemški bilo zerszusammen reiben; raz-s-tegniti, raz-s-tvoriti, raz-z-vijati itd. Imamo tudi slučaje, kjer stojita dva predloga jednega pomena, n. pr. od-s-poditi, nam. odpoditi ali pa spoditi.

Dalo bi se o glagolu še to ali drugo navesti, n. pr. odkalati tudi pf., no greh bi bilo dalje utrujati čitatelja.

XIX.

Nepotrebne tujke.

Mej tem, ko ima „nova knjiga“ neoslabno stremljenje izvreči iz slovenskega jezika latinske in grške besede in trpeti ne more „telegrafo“, „akcij“, „dividend“, ta nova knjiga“ potrpežljivo prenaša popolnem nepotrebne za-se besede bližnjih sosedov, n. pr.

Ogerske: a) Kefa, Bürste, ko imamo svojo ščet in udomačeno uže in slovenski izdelano krtačo.

b) Gumb in gumb, Knopf; ne vem, koliko je slabši nemški „knof“; da ima f? Saj ga ima tudi „kefa“. No nam ni treba ni nemških knofov, ni madjarskih gumb in gumbov; mi bi lahko vzeli staroslovensko пѣвица, t. j. pogvica. Ona je celo v slovarji prof. Hubada v obliki poglica, cf. britla, bukile, nam. pogvica, sicer ne namesto „knofa“, no za Stecknadel. Sicer pa vemo, da je Stecknadel tudi „knofica“. Torej ne gumb, azijatsko besedo, nego svojo pogvico rabimo.

c) Pajdaš (a pajtas), namesto tega rajši pišimo „tovarišč“ pravilno, ne pa „tovariš.“

d) Kinč (kines), nakinč — za nje imamo svoje: dika, kras. Italijanska lavdica, Lerche, segurni, sigurni itd. so nam čisto nepotrebni. Besede „kajon“ pa ne le pisati, nego i govoriti ne gre; le vprašajte Laha, kaj ona označa.

Nemške: lereh (Lärche, mecesen), kevžuh Kehlucht, torenj (!) Thurm, žinj Sinn, ledrik, Wegerich, trpoteč, štrana (mot) so jako blagozvočne. No najlepša je marov, Meierhof, nam. naše „pristave.“

Iz slavjanskih jezikov.

V slovarji prof. Hubada zaključa se ne nekaj hrvatskih besed, ki bi bile predelane na podlagi glasovnih zakonov za slovensko knjigo, nego tam imamo vsa zaimena, vsa narečija (adverbia) in legijon drugih hrvatskih besed, ki so nam tako potrebne, ko peto kolo. To osložuje naš pravopis tem bolj, ker so tudi slovenske besede mnoge pisane v raznih oblikah, in vzete iz raznih slovenskih prostorečij, kakor sem na primerih spredaj dokazal. Tu imamo ov, taj, sav, tko, kdaj, kedaj, kada, kad, včeraj, jučer, oče, otec, jopica — vse vkup, pravi popuri, ali, kakor prof. Bartelj piše, potpuri. Napraviti red v tej fenomenalnej mešanici etimologije s fonetiko, slovenščine s hrvaščino, to je težje, nego najti izhod iz labirinta.

Iz ruskih besed ali staroslavjanskih omenim le sledeče:

Degét, rod. degéta, Theer; po ruski дѣтѣ, дѣтя; ko bi pisali deget, r. degta, bi se dala spoznati ruska beseda.

Drožka je toliko vredno ko „grablja“, nam. grablje.

Peitsche je кнѹтъ, torej ne knuta, ki je narejeno iz „die Knute.“

Kos ne more biti ob enem schief in stumpf; schiefer Winkel je kosoŭ ugolŭ, stumpfer pa rynŭŭ.

Načet bilo bi po slov. naštev, ne pa naglas. O besedah nádežda, pakóst, sóblazen se je govorilo prej.

Плѡмадь, od ploski, more biti le plóščad, ne pa plaščad.

Nav ni „altslavisches Paradies“, nego — truplo, mrtvec. Изъ навѣиъ вѡспѡче, ex mortuis.

Odvet je le Antwort, ne pa „Frage und Antwort.“

Obitelj, beseda, ki so jo začeli rabiti za „Familie“, nam. slovenske družine, ni čisto nič drugega, nego samostan, in „prebivališče“ v vzvišenem slogu. Бѣрагъ = пребѣвать, commorari. V značenju „Familie“ je ta beseda čisto napačna, naj si so jo vzele uže Hrvatje ali Slovenci; ona je tudi nepotrebna, ko bi celo označala „Familie“, kajti mi imamo od nekdanj vsem znano lepo, narodno besedo družina.

Popečitelj je Curator, ne pa „Minister“, od немѣць, kor. нек-, curare; od tega korena je о-пе-кѹтъ, Vormund.

Tetrév, t. j. tétérev, ni Fasan, nego Auerhahn.

Ruske drobtinice.

Съ мѣру по нѣтъ, голому рубаха.

Koliko se dela pri nas v poslednje čase za **narodno omiko**, ve le ta, kdor prav marljivo sledi za tem delom i prav pazljivo čita ruske novine. Vzemite v roke kakoršno hočete številko kakorsnega hočete lista, le redka bo bez novice, katera kaže dobrohotnost pomagati nevednemu ljudstvu i hrepenenje po pomoči prevedriti se zaspano glavo. Zemstva raznih gubernij kar tekmujejo med seboj naznačenjem izdatnih vsot na narodne šole, knjižnice, čitalnice i t. d. Tako je na primer, Črnigovsko zemstvo nedavno ukrenilo, da osnuje kar v jednom okraju — Sosnickem — 14 knjižnic, po jedno na vsako srenjo, ter je v to svrhu naznačilo prvo nujno vsoto 2000 rub. V okrajnem mestu Sosnici pa uredi knjižno prodajalnico z oddelom gubernskega knjižnega sklada. Knjige se bodo prodajale po nominalni ceni, da i stroške po pošiljavi knjig i po sodržanju prodajalnice prevzame samo zemstvo. Kjer pa zemstvo zanemarija narodno snago, pa same srenje i soseske delajo na to, da bi se narod mikal i likal na ona malenkostna sredstva, kakoršna so jim pod roko kot ostanki od občinskih potrebnotij. Če so pa tudi srenjske i soseskine blagajnice prazne, pa kmetje takoj iz svoje sredine odreja sivo vlasih starcev, kateri bi šli križem sveta nabirat „Милостивно на школу“ (miloščino za šolo). Vsaj „Приазовскій Край“ je nedavno poročal, da je v Rostovu na Donu srečal starčeka iz Harkovske gubernije, od katerega je zvedel, da je kmečka občina sklenila otvoriti si šolo; denarja pa ni v blagajnici občinski, ni v žepih kmečkih ni bilo dovolj na šole. Tako so njega odredili v široki i dobri svet, da nabere nujni nedostatek. Ime je temu kmetu Вавилъ Сидоровичъ Кротова, po slovenski Krtoč. Tudi svoje baže nomen et omen... Daj mu Bog vspeha! — Tudi inorodci t. j. neslovanska plemena, začeli so se gibati. „Куприцкая Газета“ poroča, da so Kirgizi vseh 5 srenj Omskega okraja sklenili, da otvorijo v središču vsake srenje po jedno šolo школы, to se pravi, tako šolo, v koji se bo kirgiška deca učila čitati i pisati po ruski i po

kirgiški. Kako ne daleč pa so še oni časi, ko so inorodci ne le rusko, pač pa tudi svojo vlastno gramoto smatrali vražjo siloj i iznajdbo! To so uže iskrice Sibirske železnice, katera v teku nekoliko desetkov let pohrusta vse inorodce, od kojih ruskemu plemenu predstojata ne majhen prirast..... Vsenarodni zaklad milodarov na zgradbo cerkvā i šol v raju Sibirske železnice dosegel je uže okolo 100.000 rub. Uže sedaj gradi se v Tobolski i Tomski guberniji, pa tudi v Akmolinskem okraju 20 cerkvā i 15 šol cerkvā. Dā, kakó bi neki ne gradili šol i cerkvā, ko je potrebnost v njih prevelika. Poslednji dve leti naselilo se je na novo v navedenih dveh gubernijah 334 naselbin. Iz njih je 136 takih, katere imajo do najbližnje cerkve 20 i še več vrst peš-pota, a 104 takih, katere odstoje od sosednje cerkve na 10 do 20 vrst. Torej je kar v poprej navedenih okrajnah nujno 100—200 šol-cerkvā! A druge okrajne? ... Poslednje zgradbe so novina posebnega tipa; o njih vam kedaj sporočim kaj več.

V pendant povem vam še o drugi novini, katera je zagledala beli svet radi iste Sibirske železnice. „Боксепеченіе“ v svoji 6. št. priobčuje, da je Petrograjski stavbar E. E. Baumgarten iztuhlal **cerkov-vagon**. Ona je namenjena na daljnjo pot, na mesto svojega poklica, v daljnjo Sibir. Tam se bodo ti cerkve-vagoni odklepali v onih krajih, v kojih ne bo stalne cerkve, kjer pa bi trebalo opravila božjega. Božidar Tvorcov.

RAZGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

„Slov. Svet“ izide letos s to in še jedno številko ter završi s tem pol leta letošnjega, nepričakovano pretrganega izhajanja. V tej in poslednji št. hočemo završiti daljšo razpravo: „Naši knjižni grehi“, da bodo imeli naši naročniki pred seboj poučno celoto. Poslednja št. t. l. izide proti koncu leta. Ti, kateri so preplačali pol leta 1896, bodo dobivali list tudi 1897, dokler zadošča preostanek iz letošnje naročnine. Druge pa, ki se mislijo naročiti, prosimo vljudno, da se podvižeje z naročnino, da bomo vedeli približno, koliko iztisov naj se tiska l. 1897. Posamičniki ali društva, ki želé i nadalje dobiti list brezplačno, naj se oglašé do časa, ker pozneje ne bi mogli poštovati takih željā.

Tržaški Slovenci. Poleg koroških Slovencev so v cislitavski polovini cesarstva Tržaški Slovenci sedaj v največi opasnosti, da jim izginejo stara tla in narodnost. Opasnost grozi sosebno doslej še vedno slovenski okolici, katero hoče politiška nadsila mestnega italijanstva z vsemi sredstvi uničiti ter tako Trst neposredno po suhem združiti s furlanskim življem, ki pričrjenja proti zapadu ne daleč od Trsta. Irredenta preži po tem, da bi poleg Tržaške luke s prebivalstvom v Trstu mogla reklamovati za Italijo tudi suho zemljo okolo Trsta, in zato deluje na poitalijančenje okolice tje do mejnikov takó zvane Furlanije ali Lahov. Neugodno položenje slovenske okolice nasproti mestnemu gospodstvu Italijanov v Trstu je oslabilo Tržaške okoličane materialno in jih slabi s tujčevanjem v šoli in cerkvi tudi duševno, takó da se sami ne morejo braniti povoljno ne z gmotnimi sredstvi, ne z duševno zavestjo in moralno močjo. Če kje, potrebuje slovenski element gmotne, duševne in нравstvene podpore v Trstu in na prvem mestu v njegovi okolici.

Neposredno gmotno Tržaški rodoljubi ne morejo narodu pomagati, ker so prešibki za primerno pomoč. Delujejo torej duševno in moralno, kolikor morejo. Poslednji čas so zasnovali poseben načrt, in da bi dosegli svoj cilj, oživljajo narodovo zavest, da bi premagal vsakatera mamljenja od ital. strani in soglasno zahteval to, kar mu je najnujnejše. Tržaško poliško društvo „Edinost“ prireja sedaj od nedelje do nedelje po raznih krajih okolice shode, na katerih poučujejo rodoljubi prebivalstvo,

in to, kakor vidno, si odpira oči in sprejemlje jednoglasno primerne resolucije.

V kako hudih kleščah je slovenska okolica, je razvidno iz tega, da ima Trž. magistrat važen del politiške oblasti v svojih rokah v takozvanem prenesenem področju. Magistrat vsled te oblasti je pošiljal tudi sedaj, ob shodih slov. pol. društva „Edinost“, svoje zastopnike kot komisarje, in jeden teh je dosledno govoril izključno italijanski na shodih in zahteval zajedno od društvenega predsedništva, naj ono posluje in občuje ž njim jedino na ital. jeziku. Ko pa se je predsedništvo zavedalo svojega ustavnega in specijalno tudi dež. narodnega prava, je isti komisar samooblastno zgolj iz tega vzroka razpustil nekaj takih shodov. Šele vsled pritožeb in interpelacije v osrednjem parlamentu, je odvzela dež. vlada magistratu oblast pošiljati svoje komisarje na slovenske shode v okolici, in odtlej prihajajo na ta zborovanja neposredno vladni poverjeniki.

Resolucije pa, katere preprosti narod soglasno sprejema na obilo obiskovanih, lepo vršečih se shodih, so n. pr. naslednjega sodržanja:

„Javni shod I. okraja tržaške okolice pri Sv. M. M. spodnji, 6. dec. smatra sedanje upravne razmere v tržaški okolici neznosnimi in škodljivimi, toliko tržaški okolici, kolikor državnim interesom, in zato prosijo okoličani, zbrani na tem shodu, kakor avstrijski državljani, da blagovoli visoka c. kr. vlada odvzeti slavnemu mestnemu magistratu tržaškemu posle prenesenega ali izročenege delokroga gledé okolice in ustanoviti posebno c. kr. okrajno glavarstvo za isto.“

„Slavna vlada naj blagoizvoli premestiti novoustanovljeno pripravnico v sredino mesta ali pa ustanoviti še drugo pripravnico za vzhodni del mesta in njega okolice.“

„Zborovalci, zbrani na javnem shodu političnega društva „Edinost“, protestujejo proti pogostemu napadanju katoliške cerkve in njenih duhovnov od strani mestnega zbora tržaškega in protestujejo posebno proti temu, da bi se zlorabila cerkev za poitalijančevanje v Trstu in okolici.“

Goriško. „Soča“ dokazuje, kakó tudi v Gorici italijanska gospodovalna, za Italijo vnetá stranka paha iz cerkve ne morda kako glagoljsko mašo, temveč slovenske propovedi in slovensko petje pri zornicah in v obče zgodnjih mašah, kajti maš ob navadni uri za Slovence sploh ni v Gorici. Kakor v Trstu in njegovi okolici nameščajo zaporedoma italijanske župnike ali njih namestnike.

Dr. Anton Mahnič, po rodu kraški Slovenec, je postal — škof ter zasede stolico Krško (Veglia) v Istri, tam, kjer so se čez stoletja najbolje ohranili ostanki glagoljske liturgije v katoliški cerkvi. Kanonik Dr. Volariča, ki je z zgodovinskimi črticami opravičeval hranjenje teh staroslovenskih liturgijskih ostankov, in kateri je nže v drugo kot stolni vikar nadomeščal škofa Krške stolice, so prezrli tudi to pot ter dali prednost dr. Mahniču, ki je na Slovenskem stal vsaj kot bojevnik s peresom na čelu latinizatorjev.

„Slov. Svet“ je imel več let čast, zavračati teorije in nauke Mahničeve; nikdar se pa ta niti lotil ni, da bi pobil samo jeden odločilen argument naše kritike; ostal je rajši pri lažem poslu: pri stalnem sumničenju in ovajanju v smislu sistema, kateri mu je sedaj podelil pastirsko palico. Dr. Mahniča smo večkrat pozvali, naj nas toži pri ilirskem, za to pristojnem metropolitu; a tega ni storil, in sedaj stoji črno na belem v poslednji št. Mahničevega

„Rimskega Katolika“, da je bil „Sl. Svet“ „heretičen“ list, da torej hvala Bogu, da je prenehal. Prenehal je bil res, a ne v smislu te, z največim hrepenenjem k Bogu poslanske želje. Herezijo je dokazoval „Slov. Svet“ naukom dr. Mahničevim; njegov list pa na mišljeno gomilo „Slov. Sveta“ v zahvalo, bez najmanjšega dokaza, siplje med latinizatorji po nizki ceni prodajani prah herezije!

Dr. Mahnič se je dotikal raznih vprašanj, ki se pretresajo v slovenski politiki in literaturi; a obči politiški sistem ni pošteval teh zaslug, temu sistemu je najbolj ugajalo Mahničevo stremljenje k izpodkopavanju slovenskega, dasi čisto kulturnega programa, kakoršen zastopa „Slov. Svet“. Temu listu na prvem mestu se ima dr. Mahnič zahvaliti na sedanjem, za nekatere politike, nepričakovanem povišanju, in ko bi ne bila nehvaležnost plačilo tudi latinizatorskega sveta, bil bi poslednji skrbel za primerne slovanske pesve v majhno odškodovanje za zasluge, ki si jih je pridobil „Slov. Svet“ pri Mahničevem najnovejšem odličanju. Da se ne šalimo, je mogel knezoškof dr. Missia, ako je imel on pri tem imenovanju najizdatnišo besedo, svoje priporočilo nejlaze utrditi z argumentom, da je dr. Mahnič dosledno z vsakaterimi denuncijacijami prosledoval „Slov. Svet“. No, takó se je najbrže tudi godilo. Zasluga za sistem, kateremu se pred vsem pokori latinska hierarhija, pasočá med zapadnimi Slovani, je povzdignula dr. Mahniča na škofovski sedež na slovenskih otokih istrskih.

Iz imenovanja Mahničevega pa morejo spoznati tudi ne mnogo misleči politiki slovenski, da sistem se ni izpremenil bistveno čisto nič, in da ima temu sistemu viša hierarhija i nadalje služiti med Slovani v smeri, kakoršno so bili označili ilirski škofje sosebno proti koncu l. 1887. Mahničevo imenovanje dolžni bili bi zabeležiti si pa vsi tisti slovenski in specijalno tudi slovenski politiki, ki sedaj takó krasno delujejo v oportunizmu, da podpirajo z njim protislovenski sistem. Odličanje dr. Mahniča najboljše obsoja take politike.

Dodajemo, da so se irredentski listi primorski posebno razveselili imenovanja škofom dr. Mahniča, to pa radi tega, ker je nasprotoval narodnim strankam slovenskim. Isto radost so raznesli potem židovski nemški, Slovanom nasprotni listi. Neko Mahničevo glasilo je trdilo nato, da škof dr. Mahnič se bo potezal za pravo. No svojega v kri prišedšega mu mišljenja ne izpremeni, in zato ga je sistem povišal.

b) ostali slovenski svet.

Državni zbor. Kaj hočemo sporočiti o njem po toliko in toliko časa? Obče mnenje se je utrdilo, da gre z njim h koncu ne le gledé na potekanje njegove dlobe, nego tudi v pogledu na njegovo energijo in moralno moč. Če izyzamemo antisemite, ki imajo nekoliko določenega in odločnega programa in njemu odgovarjajočega poguma, je vse drugo, kakor da bi bilo poparjeno in posmojeno, vélo, bez vsakega soka in mozga. Mi govorimo v obče, in vzleti posamičnih govornikov ne pobijajo preverjenja, kateró je zunaj parlamenta zavládalo o njegovem sedanjem značaju. Kaj pomaga energija kakega govornika, ko se ne drže več ne svojih programov, ne nekdanjih sklepov te ali one stranke! Le dosledno je, ako ob raznih razpravljanjih in sklepanjih ostaje zbornica poslancev do skrajnosti — prazna! Govori ob glavni proračunski debati so pokazali vso bedo sedanjih zborovalcev. Udala se je večina strank sistemu in vladi, in Mladočehi nikdar ne izbrišejo madeža, ki so si ga nadelí, zlasti ob proračunski glavni debati. Ali jim je bilo treba stopiti pod kavdinski jarem? Dá, taka se godi tistim, ki ne znajo — družiti in

atrohovati; potem sami togujejo, da so sami od sebe prešibki, kakor je to povdarjal dr. Kramar ne na čast mladočeški stranki. Sicer so druge slovanske stranke tudi sokrivi, da so Mladočehi toliko nizko padli v svojem oportunizmu. Mladočehi so bili od začetka toliko visoko, da si ostali slovanski oportunisti niso upali do njih; naposled se je Mladočehov lotila nekaka mrzlica radi osamljenosti, in takó so se udali in ponižali do — izbačenja dr. Vašatega. Kapitulacija non plus ultra! In s to kapitulacijo završujejo Mladočehi l. 1896. Po praznikih se vrnejo, a kapitulacije v tem parlamentu ne popravijo več.

Sistem in vlada pa toržestvuje za novo leto! S tem je z našega stališča povedano vse.

Deželni zbori. Češki, gališki, nižeavstrijski, štirski, kranjski, moravski, sileški in goriški se otvorijo dne 28. dec. t. l., da bodo sklepali o proračunih. Pravo delovanje dež. zborov pa prične še le po novem letu, po zaključenju zasedanja drž. zbora. Meseca marcija bodo pa nove volitve v drž. zbor.

Jugoslovanski klub. Dne 28. nov. t. l. so se zbrali na povabilo dr. Leginje hrvaški in slovenski državni poslanci na razgovor o zasnovanju jugoslovanskega kluba v bodočem drž. zboru. Zjediniли so se v misli, da je zedinjenje v skupen parlamentarni klub potrebno in glede na narodna in gospodarska vprašanja tudi možno. V tem smislu naj bi torej v posameznih deželah dotične politične stranke pripravljale narod na državnozbornske volitve. Primerno izjavo o tem so slovenski in drugi slovanski listi radostno pozdravili. Med češkimi listi se je zajedno izrazila želja, naj bi bil ta prvi korak k združenju večje slovanske skupine začetek za pridruženje k češkemu, sedaj mladočeškemu klubu, in da bi takó nastal jeden velik slovanski klub v državnem zboru.

Nadejajmo se dobrega in boljšega. Ko smo imeli l. 1891 priliko govoriti s pokojnim dr. Jul. Gregrom, prišel je razgovor tudi na sedanje vedenje slovenskih poslancev, in on je rekel: „Ali ni tako postopanje pravi slovanski skandal! No gledé na Slovence, sosebno kranjske, je še vedno vprašanje, ali ne poruši vsaj nekoliko sedaj vzbujenih nadej na Kranjskem mogočna latinizatorska ali, kakor jo zovejo, klerikalna stranka. Ko bi slovenski volilci na Kranjskem imeli toliko razuma in moči, da bi vrgli nekoliko takih zastopnikov, ki so v prošlosti izpreminjali politično barvo, potem bi se ne bilo bati cepljenja, ker v drugih pokrajinah so, prvič dosedanjí poslanci bolj ali manj naroda dostojni možje, drugič pa si znajo na Primorskem in tudi Štirskem bolje pomagati, če jim kaj ne ugaja na dosedanjih poslancih. Kar se dostaje zjedinenja v gospodarskih stvareh, ne more ta točka skupnega programa delati težav, dasi n. pr. kranjski poslanci v pogledu na nove železnice hodijo provincijalno-partikularistiško pot, ločeno od interesov, ki jih imajo n. pr. primorski Slovenci. S hrvaškimi poslanci pa utegnejo biti jedini, ker gospodarstveno stremljenje istrskih in dalmatinskih Slovanov ne križa ekonomskih interesov slovenskih. Jednako se boré Hrvatje in Slovenci, bez navskrižja, za narodna prava, in priznati je treba, da se Hrvatje namerjajo zatajiti v večí meri nego Slovenci, ko prvi poleg narodnega prava povdarjajo vspeoredno tudi svoje hrvaško državno historijsko pravo. Žrtve v pogledu na zasnovu jugoslovanskega kluba prinašajo le Hrvatí, ne pa Slovenci; poslednjim se kažejo le pozitivni dobički od namerjanega kluba. Ravno zatajevanje hrvaških rodoljubov na trka tudi na vrata bodočega skupnega češkega kluba, da posnemajo istrske in dalm. Hrvate ter

se, če ni drugače, zedinijo s pričakovanim jugoslov. klubom na podstavi gospodarskih in nacionalnih skupnih interesov. S tem privlečejo k sebi tudi Maloruse, in takó bi se zares vstvaril jeden velik slovanski klub, z nekoliko medlejšim, a toliko silnejše povdarjanim in zagovarjanim programom. Historijska drž. prava morejo pozneje stvarno-logično in taktično, torej po vsem pravilno priti na vrsto! Kaka perspektiva!

Češko. Katoliška stranka bode od novega leta izdala velik dnevnik. Zanj je upregla viša hierarhija nižje svečeništvo, v tem ko odmerja sama le nizke odstotke v ta namen. Katol. stranko podpira tudi konservativno veleposestvo. Takó imajo Čehoslovani proti slovanskemu stremljenju jednega činitelja več, nego n. pr. Slovenci; a pri Čehih so druge stranke tudi krepke.

Med Čehi začeli so izhajati „Nové Listy“ kot novo antisemitsko glasilo. Mladočehi so bili ali nasprotniki antisemitov ali pa mlačni nasproti židovstvu, narod pa se je začel gibati bolj in bolj tudi v smislu antisemitizma, kateremu pripravljajo uže mnogo let pot „České Zajmy“.

Radi novih dijaških smerij je bilo poslednje tedne mnogo razgovarjanja po čeških novinah. Obračale so se ostro proti tistim dijaškim krogom, ki zagovarjajo internacionalizem, ki se vsled napak tujih teorij in vsled nerazuma trosi tudi med češko mladino.

Galicija. Kardinal Sembratovič, mitropolit maloruskih unijatov v Galiciji, je bil sezval na zborovanje duhovenstvo vseh treh unijatskih episkopij. Nekako samovoljno je izbral on sam predsednika in potem dal prečitati 10 resolucij, katere obsezajo poleg sklepov Solnograških še več drugih poklonov vladi in dež. avtonomiji. Jedna (8.) točka je povdarjala potrebo solidarnega postopanja s Poljaki. Svečeništvo pa se je po robu postavilo ter po predlogu izbranih 14 členov sklenilo, da ni potreba nikakega posebnega „oficijalno-klerikalnega političnega društva“, da je tudi ono za versko šolo, da pa je protivno vsakateremu ostrakizmu, naj si pride od katere koli strani, obrnenu proti njegovemu političnemu preverjenju. — Te resolucije je shod sprejel jednoglasno ter jih izročil pismeno kardinalu.

Ali ste slišali, latinizatorji na Slovenskem? Kakó se pa vi uklanjate tudi v politiki? Ruski svečeniki so svojega mitropolita zavrnilí, ko je hotel vrniti v resolucije, češ, da duhovenstvo stopa tudi v posvetna društva in da je mlačno v veri. Rešli so mu, da obrekovanje prihaja od sovražnih cerkvi listov, a škofje poslušajo take glase, sami pa ne poznajo naroda, ker ne hodijo med-enj!

Adolf Ivanovič vitez pl. Dobrjanskij, c. kr. dvorni svetnik, završuje dne 18. dec. ali v god sv. Miklavža po starem stilu tri in devetdeseto leto svojega znamenitega življenja. On je sedaj očak avstro-ogerskih Slovanov, prvak po idejah in zasnovah programov in vzor slovanskih rodoljubnih ter neumorno delujočih dejateljev. Letos je bil hudó obolel, vendar je z Božjo pomočjo njegova krepka narava premagala veliko opasnost, in sedaj je skrb tega dalekoglednega mislitelja na prvem mestu ta, da bi podaril zlasti avstro-ogerskim Slovanom še kak duševni dar, ki naj bi jim kazal pravo pot v daljnjo bodočnost. Zapleteno obče položénje in sedanje vedenje malih slovanskih narodov in njih glavnih strank kaže se mu bolj temno nego svetlo, in, ako je Palacký zapustil nekako političsko oporoko, pričakujejo slovanski narodi, da porabi Adolf Ivanovič svoj zlati čas v podeljenje še obsežnega testamenta. Naj bi se mu to posrečilo! Slovanski rodoljubi imajo pa najtehtnejših razlogov, da bi

Vseprevidnost tega genialnega dejatelja ohranila še dolgo let. *Многая, га многая лѣта!*

Ogersko. Te dni se je razširila vest, da bi bil papež prepovedal rabiti madjarščino pri bogoslužjenju ogerskih unijatov, t. j. Malorusov. Če je ta vest resnična, je prepoved prišla v pozno uro; kajti Madjari uže več let trobijo staroslovanski jezik iz unijatske cerkve Malorusov, a ti so bili doslej onemogli proti takim nezakonitostim.

V madjarskem drž. zboru so te dni pretresali adrese raznih strank; seveda obveljala je le adresa židovsko-madjarske liberalne stranke, katera pa ni povedala nič novega. Takó zvana ljudska stranka je zasnovala tudi svojo adresó. Tudi ta stranka povdarja, da madjarska narodnost ima prvenstvo, in da madjarščina mora veljati povsod kot državni jezik; povdarja pa, da zakon in pravičnost morata veljati tudi za druge narodnosti.

Cislitavski antisemiti imajo po vsem prav, trdeči da poslednje volitve so se izvršile jedino pod mogočnim vplivom židovstva. Poslednje tira bezozirnost do skrajnosti, in Madjari so do cela zaslepele po židovskem vplivu. No svet sedaj vé, kake brutalnosti so se vršile ob poslednjih volitvah za madjarski drž. zbor. Korupcija in orožna sila ste delovali ob volitvah; pobitih in ranjenih je bilo mnogo ljudi, a gospodovalna stranka se ne sramuje, da Madjari sami imenujejo sedanjo sestavo drž. zbora nezakonito. No, zunanji listi, celó nemški v protestantskem cesarstvu, opisujejo uže bolj pogostoma krutosti madjarskega šovinizma ter izvajajo posledice tudi gledé na trozvezo. Jedni velikonemški listi dokazujejo, da Avstro-Ogerska bi postala prava opora trozvezi le po izpremehi sedanjega sistema na Ogerskem in s tem, da bi se dala svoboda nemadjariskim narodnostim. Taki glasovi so toliko bolj pomenljivi, ko je znano, da je ravno Nemčija doslej najbolj podpirala Madjare in duvalizem.

Madjarska vlada je odpovedala tostranski polovini colno in trgovinsko pogodbo. Naša vlada pa je bila v drž. zboru uže poprej izjavila, da do konca leta odpové isto pogodbo; madjarska vlada jo je formalno prehitela. Madjarske stranke tekmujejo v nasprotovanju, da bi se povišala dosedanja kvota za skupne posle. Bodo še veliki boji radi celotne pogodbe.

Bosna in Hercegovina. Te dni je bila posebna deputacija pravoslavni Srbov iz Bosne in Hercegovine došla na Dunaj, da bi se pritožila pri samem cesarju proti ministru pl. Kallay-u radi njegovega postopanja proti srbski cerkvi in šoli. No, zaprečili so, da bi deputacija skupno dobila pristop k cesarju, kakor so bili prošlo zimo zaprečili, da se ni predstavila cesarju na Dunaju velika skupna maloruska deputacija. Nato so Srbi pustili posebno listino do cesarja, in posebno poročilo izjavlja, da listina se reši pravilno. Nekateri slovanski listi dokazujejo, da avstro-ogerske vlade škodujejo ugledu monarhije, ko delajo težave, da bi sam cesar zaslišal pritožbe svojih podanikov; saj iste pritožbe svet itak zvé. Iz namere tu omenjene srbske deputacije pa je razvidno, da Kallayeva uprava ni takó svetla, kakor se sveti. Slabljenje pravoslavja med Slovani pa ni nič drugega, kakor posledica obćih ciljev, ki so v sistemu. Ta sistem je povsod dosleden; kljube temu ga ne vidijo cislitavski slovanski oportunisti.

Srbija. Kralj Aleksander je bil sedaj na poti več tednov. Preko Dunaja šel je bil v Rim, kjer je bil pri kralju in pri Leonu XIII. Na Dunaju in v Rimu so ga na dvorih sprejemali jako slovesno. O nameri tega potovanja govóre mnogo, med drugim o tem, da se hoče kralj

ženiti s katoličanko, da bi rad vvedel konkordat z Rimom, oziroma zasnoval katoliško škofijo po zgledu Barske velike biskupije, torej z bogoslužjenjem na staroslovenskem jeziku. Sosebno pa menijo, da Srbija se je pridružila trozvezi, in da je bilo radi tega treba posetiti Dunaj in Rim, kjer je kralj Aleksander v resnici imel pogovore tudi z zunanjima ministroma. Takó bi sedaj stali Romunska in Srbija pri trozvezi, in bi bila pridružila se tudi Grška; takó naj bi se povečani vpliv ruski na Bolgarskem paralizoval.

Črna Gora. Povodenj je napravila veliko škodo tudi črnogorski zemlji. Med seboj vrlo nabirajo za Črno Goro tudi v Rusiji. — 25 let je sedaj, odkar so zasnovali na Cetinju prvo žensko osnovno šolo. — Iz Novosadske „Zastave“ je posnel „Глас Црногорца“ dopis, v katerem se obžaluje, da je letos razmerno le malo neruskih Slovanov posetilo Nižajenogorodsko razstavo, in da piso bili dovolj pripravljeni. Obćutili so nedostatek obćeslovanskega jezika, da bi se laže in brzo razumeli med seboj. Taka se je godila celó srbskim pevcem, ki so se mudili tudi v Petrogradu. Dobro, da se zavedajo o nedostatku obćeslovanskega jezika celó Srbi ki uže radi pravoslavja umejo laže ruski jezik. Kaj naj rečejo o sebi še le Čehoslovani in Slovenci, ki po osnovnih šolah nimajo prilike naučiti se niti azbuke?

Bolgarsko. Nove volitve so dale vladi večino. V primeri z volitvami za Stambulovega terorizma so se to pot vršile mirnejše in vsekakor svobodniše. Dne 1. dec. st.-st. je knez otvoril Sobranje. Rekel je, da Sobranje more sedaj porabiti položnje na velik dobiček domovini, ker so vlade pripoznale kneza, in ker se je utrdilo mednarodno položnje. Bolgarska da odločno želi postati porok reda in napredka na vstoku. Veseli ga, da so sultan in drugi dvori sprejeli ga prijazno. Car Nikolaj in carica Aleksandra Feodorovna, ki sta ga bila povabila h koronanju, sta dala ginljivo sredošstvo o ljubezni in blagohotnosti do Bolgarske, in so se tako še bolj utrdile neporušne vezi med Bolgarsko in Rusijo. Tudi v Srbiji so slovesno sprejeli kneza ter v njem potrdili preverjenje, da se obe državi zavedati o potrebi približevanja radi skupnih interesov. Proračun kaže ravnovesje. Sobranje bode med drugim razpravljalo tudi načrt o zlatem denarju.

Židovski listi sedaj ne popisujejo vsakega koraka, ki ga stori bolgarska vlada; sedanja vlada vsekakor ne potrosi toliko za zunanje liste, kakor prejšnja Stambulova. Kakó židovski listi sebi po glavi bijejo! Trdijo, da sedaj Bolgari ne dosežejo toliko pri sultanu, kakor poprej, ko je bil avstrijski vpliv veči v Bolgarski; z druge strani pa povdarjajo, da sedaj je Rusija pri sultanu mogočna. Če je to res, kakó bi ruski vpliv dosegel manj za Bolgare, nego kak drugi poprejšnji?

Rusija. Velika, dá velikanska razstava v Nižnjem Novgorodu se je zatvorila koncem oktobra. Sedaj pa se tiskajo razna poročila o njej in knjige, ki osvetljujejo razprave o razstavi tudi z ilustracijami.

Sedaj nabirajo po vsej Rusiji milodare za Indijo, kjer je letos velik glad. Car pa je zaukazal, da žito in v obće darovi naj se do Odese prevažajo brezplačno. Angležem ni po godu, da Rusi izkazujejo človekoljubje tudi oddaljenim Azijatom; no Rusi so si dosledni, človeški ravnaajo z azijatskimi plemeni; zato pa si bez orožja pridobivajo simpatije vstočnega naseljenja.

Dr. Josip Kopač, odvetnik v Zagrebu, Slovenec po rodu, vrl Slovan po mišljenju, je 8. dec. t. l. umrl v 59. letu življenja. Bil je obće spoštovan.

Novim in starim naročnikom.

Vsled grenke skušnje in reda smo se odločili, vljudo prositi stare in nove naročnike, da bi pošiljali naročnino naprej. Kdor ne more ali ne zaupa, naj plača naprej vselej vsaj za četrto leta. Te prošnje naj ne smatrajo razžaljenjem tisti, ki so stari naročniki in so vedno plačevali, če tudi le takó, kakor je nanese priliki. Prošnjo podpiramo na dejstvo, da imamo naročnikov, ki so nam dolžni od več let, celó do sedem in sedem let in pol vso naročnino. Več naročnikov je dolžno za 4 ali 5 let, največ za 3 ali 2 leti. Zaostala naročnina od vseh let znaša okolo 3000 gld. (čitaj: tri tisoč!). Velik del tega dolga se nam gotovo izgubi, kajti nekateri dolžni naročniki so v tem času ali umrli ali pa odšli v nam neznane kraje; drugi pa so v tujih deželah, da jih ni možno terjati bez provzročanja neprimernih stroškov. Med dolžniki je pa vendar večina po slovenskih ali hrvaških deželah. Med njimi je takih, katere smo vljudo opominjali tudi pismeno, potem tudi s priporočenimi pismi; naposled zažugali jim, da bomo prisiljeni tožiti jih. No, kaj so storili? Večina je ostala gluha, niti odgovora niso dali, in ti ljudje so naobraženi, v javnih službah ter se prištevajo k rodoljubom boljše vrste!

Jako značilno je bilo letošnje leto, odkar je bil „Sl. Svet“ prenehal izhajati najbolj radi nemarnosti te vrste naročnikov. Razposlali smo bili tekom prošlega polletja več pismenih opominov, da bi ti naročniki poslali vsaj kaj na račun. Nato smo dobili od 3000 gld. kaka dva desetaka na račun tekom 6 mesecev! Drugi se niso niti odzvali. Iz tega po pravici ali krivici sklepamo, da taki naročniki so menili, da „Sl. Svet“ ne izide nikdar več, in da je z njegovo smrtjo poplačan tudi ves njih dolg. Mislili so morebiti, da jih ne dosežemo javno, posebe pa da se ne obrnemo k pravici.

Tako postopanje z nami nas je v resnici osupnilo, in smo najmanj pričakovali, da „Sl. Svet“ ima med naročniki takih prijateljev.

Jeden slučaj je pa vreden, da ga zabeležimo posebe. Star naročnik, viši uradnik nekje v Evropi, ostal je dolžan 7 $\frac{1}{4}$ let naročnino. Po večkratnem prejšnjem in letošnjem opominjanju se je prošlo jesen po posebnem naključju vendar odzval in obečal, da poplača svoj dolg, a pristavil je, da prav za prav bi ga ne smeli terjati, ker smo mu pošiljali list, ne da bi ga plačeval; ko bi mu ga bili ustavili kako leto, bil bi se takoj spomnil, da je treba poslati naročnino. Pritaknil je celó, da slovenske novine so v obče na slabem radi tega, da se pošiljajo listi i dalje, ne da bi naročniki plačevali redno.

Taki argumentaciji bi se dalo nekoliko ugovarjati, kakor skušnja uči, a mi se odslej poprimemo te logike, kateri se ne bodo čudili pošteni in redno plačujoči naročniki. Kakor povdarjano, l. 1897 bomo list pošiljali le tistim, ki vsaj za vsako četrletje poravnajo naročnino naprej. Kdor ne plača naročnine do konca prvega dotičnega meseca, ustavi se mu list.

Stare dolžnike, kolikor jih more doseči zakon, pa bomo vendar le terjali naposled pri pristojni pravici. Bez izjeme in zaporedoma jih bomo panajprej p o imenu terjali

v listu samem, in sicer od začetka februarja 1897, ako dotlej ne izpolnijo svoje dolžnosti. Ne moremo si pomagati drugače, ker ne želimo, da bi nam taki naročniki pokopali list. Mi, če moremo, rajši sami podarimo list ali ga pri posebnih razmerah daimo po znižani ceni; nikakor pa ne dovolimo, da bi si ga podarjali sami ti, kateri se zavežejo plačevati ga.

Razmerno malo naročnikov ima „Sl. Svet“, a boljše, ga jih ima še manj, a te dobre in poštene. Za poštenost se list bori v politiki in vsem, kar je javno in Slovanom potrebno, poštenost hoče videti in imeti tudi med svojimi naročniki.

Kakor vidijo naši somišljeniki in prijatelji, nam pot posipljejo s trnjem od vseh strani, od začetka do danes. Iz tega pa izprevidijo, da se moremo opirati izključno na nje gledé na gmotno, kakor vso drugo duševno in moralno podporo. Naši prijatelji vidijo, da drugi listi imajo posebne stranke ali pa pokrajinske specialne interese za seboj; mi pa se ne moremo opirati ne na stranke, ne na čitatelje kake posebne dežele. Interesi, katere zastopa „Sl. Svet“, so občaslovanski in s tem tudi občaslovenski; teh interesov navadno, bolj omejeno obzorje ne vidi ali noče videti. Mi smo bolj osamljeni, in če kaj zasejemo, bodo želi še le drugi. Nam pa ne ostane druga kakor borba in žrtva! Bez žrtev ne dosežemo ničesar, in takó ni odveč, ako prosimo, da bi naši somišljeniki zaresno delovali na razprostranjenje lista v večji meri, nego se je to godilo doslej. Le takó utrdimo tla listu in polagoma tudi njegovemu programu.

Opomnja. Letošnje izdanje „Sl. Sveta“ velja za pol leta; naročniki torej, ki so plačali za letos več nego za pol leta, bodo imeli dotične zneske zapisane dobro za l. 1897.

Uredništvo in upravništvo „Sl. Sveta“.

KNJIŽEVNOST.

„Slovenka“ se bo ime noval list, ki kot samostalna priloga „Edinosti“ začne z novim letom izhajati v Trstu. Slovenske rodoljubke same bodo vodile novo, prvo glasiló za ženske na Slovenskem. Velike težave bodo pri tem izdanju, more biti da pa agilnost in energija malega števila slovenskih naobraženih rodoljubov zmaga in doseže več, nego se možkim omikancem boče posrečiti pri raznih žurnalističnih in literaturnih podjetjih. Vsekakor mi iskreno pozdravljamo blago, zares plemenito namero, za uresničenje katere naj bi pomagali vsi, ki so sposobni zato. Vodnik bi kar poskočil od radosti, ko bi bil med nami, vidé, da ob stoletnici njegovih „Novic“ vstane, rekli bi, v praznovanje jednega veka, celó ženski list med Slovenci. Sreče, sreče in zopet obilo sreče želimo!

„Slovanska knjižnica“ (Gabrščekova v Gorici) je dospela do 55—56. snopiča s sodržanjem: „Kapitanova hči.“ Ruski spisal A. S. Puškin, poslovenil Semen Semenovič. Priložene so črtice o Puškinu in „Azbuca“ (po redu latinice). Str. 178. C. 36 kr. Prevod, kakor nam zatrjuje večak, je dovoljno dober.

Prve pjesme. S dalmatinskih žala. Spjevao Dinko Sirovica. Ciena 80 nvč. Piščevim nakladom. Tiskara Dolenc u Trstu. Str. 172. Pesnik, ki je poznan tudi čitateljem „Sl. Sveta“, je posvetil te iskreno rodoljubne izražajoče pesmi spominu „nezaboravnog“ značajnika rodoljuba i pjesnika Stjepana Buzolića. Nekoliko iztisov na trdnem lepem papirju čedno tiskanega dela more razposlati tudi upravništvo „Sl. Sveta“.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 5., 15. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 12 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrto leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrto leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 16 kr. — Zunanji Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), VII. Hofstallstrasse Nr. 5.